

~~~~~

(בס"ד, אנטוורפן. מרחשוון תשע"ט.)

~~~~~

לציבור הקוראים ולהרב אליהו בן עמרם שליט"א. שייקרא לשם הקיצור: "ראב"ע".

א. אינני מבין בחוכמעס בהתפתלויות ובכינויים. כגון "הרב הנכבד" "כשגגה". שהשתמש בהם הראב"ע. וכאמרס ז"ל (חולין יט. ורש"י): **"אנא לא חילק ולא בילק ידענא, אנא שמעתא ידענא"**. רק פשוט פשט.

ב. לא הבנתי את תגובת ראב"ע וכמוני רבים. "מרוב מלים לא רואים את היעד". אולם היות וציבור קוראי הפורום עלול לחשוב שאם אין תשובה בצדה הצדק עם ראב"ע, לכן בע"כ אכתוב מספר מלים:

אין לי אלא לשחזר את אשר כתבתי:

ג. באות ה כתבתי: "מדברי 'בעל התניא' המובאים להלן, אנו למדים, כי דברי 'משנת ר"א' והרד"ק (דלהלן) מוסבים הם על איסור לה"ר במחשבה".

ד. באות ח הבאתי דברים ברורים מ'ספר התניא' (אגרת הקדש' פכ"ב) הכותב אודות חומרת האיסור של לשון הרע גם במחשבה בלבד. וז"ל: "ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם" (זכריה ח, יז) - ולא תעלה על לב לעולם, ואם תעלה, יהדפנה מלבו כהינדוף עשן, [עפ"י תהלים (סח, ג)], וכמו מחשבת ע"ז ממש. כי גדולה לשון הרע כנגד ע"ז וג"ע וש"ד. [ערכין טו:]. ואם בדבור כך כו'. וכבר נודע לכל חכם לב, יתרון הכשר המחשבה על הדבור, הן לטוב והן למוטב". וכדי שלא יבואו עוררין דוגמת ראב"ע, הבאתי באות ט, דברים ברורים מגאון ישראל מקוז'יגלוב זצ"ל, בשו"ת שלו 'ארץ צבי' (סי' ד), הכותב על לשון התניא: "הנה כתב להדיא, דבמחשבה חמור יותר מדיבור, ולמד בקל וחומר. ולכאורה תמוה, דבמחשבה מה לה"ר איכא? ומזה ראייה למה שכתבנו מהגמ' (יומא י:), דעיקר עוון לה"ר מצד 'שנאת חנם' דפתיך בה. ועיקר השנאה היא בלב. ע"כ מחשבת השנאה חמור יותר".

ה. עתה צא ולמד. 'בעל התניא' מבסס את הרעיון על הפסוק בזכריה, בלי שום לומדות אלא כפשוטו. הגאון מקוז'יגלוב, לא מערער ע"ז אלא על עצם הרעיון.

ו. אם שני גדולי ישראל אלו הבינו כי הפסוקים בזכריה מוסבים על "איסור לשון הרע במחשבה". מה נענה אנו אבתריה. ומכאן כי אין שום ספק, כי לכך התכוון בעל 'משנת רבי אליעזר' וכן לכך התכוון הרד"ק, ולכך התכוון ה'חפץ חיים'.

ז. אמת ויציב, קשה לקבל פירוש זה, הנשמע מחודש, והרי בספרי המוסר מאז הספר המוסר הראשון ועד ימינו לא מצאנו שהזכירו איסור לה"ר במחשבה. ובאות יז הצעתי תשובה לפלא זה. אולם לא בגלל זה, ניתן לשנות את כוונת המקורות שציטטנו.

ח. לכן אנו חוזרים ואומרים: "יש איסור לה"ר במחשבה".